

KAKO SAZNATI O POVIJESTI EHLI-BEJTA I ASHABA

Razlozi za pojedine propuste pri čitanju povijesti

Možemo reći da postoje tri osnovna razloga za propuste na koje nailazimo čitajući povijest.

Prvi razlog – nedosljednost u pisanju

Mnogi su muslimani bili žrtve pisanja pojedinih orijentalista (nažalost, bilo je pisaca iz redova muslimana koji su ih slijedili u pisanju) i običnih plaćenika koji su smišljeno infiltrirali razne laži i izmišljotine u našu islamsku povijest, a posebno u povijest vezanu za čestiti Ehli-bejt i plemenite ashabe, r.a. Štaviše, oni su neke izmišljotine postavili kao osnov za ono što pišu, držeći ih kao neprikosnovene činjenice i kao aksiome ih promičući među redovne čitatelje, među običan svijet, ali i one kojima je to bio dio struke. Nažalost, neke neistine su zapisane i u pojedina kapitalna djela iz povijesti, a samo postojanje takvih zapisa u takvim djelima za neke ljude predstavlja garanciju da je sve što je u njima nepotvorena istina. Međutim, nemali broj i ovakvih djela oskudijeva sa dosljednim principima u naučnom istraživanju i ustanovljavanju činjenica bez kojih se lahko mogu unijeti neistine i izmišljotine. A previše je onih koji na svaki način nastoje proširiti neistinu i netačnosti. Osim toga, mnoga predanja koja bilježe autori iz ovakvog i sličnog miljea imaju loš lanac prenosilaca, neki su potpuno apokrifni, a o nekima vrlo često nema nikakvih tragova. Ali, nisu rijetki oni koji poznaju istinu ali je ciljano izbjegavaju, da bi povrijedili i omalovažili veličanstvenu islamsku povijest. Neki o tome tako pišu iz loših namjera, a neki iz klasično neprijateljskih pobuda i sa decidnim ciljevima da poljuljaju i optuže tradiciju i temelje našeg ummeta, da postave sumnje u njih, i da izazovu smutnju i neprijateljstvo među muslimanima. Zbog toga se ovakva i slična djela ne mogu uzimati kao validni izvori, niti se nepouzdana podaci i izmišljotine autora takvih djela mogu smatrati argumentima, bilo u vjeri, bilo u nauci općenito. Naravno, ovo nikako ne znači da su svi orijentalisti isti, njih po našem sudu ima nekoliko skupina. U prvu skupinu spadaju oni orijentalisti koji su potpuno ciljano težili iskriviti i omalovažiti islamsku povijest. Neki su to činili iz zlobe i zavisti, a neki zbog neprijateljskih i kolonijalističkih ciljeva; da bi se opljačkala i kolonizirala islamska zemlja, da bi se hapsili i ubijali njeni prvaci, ali i obični ljudi, i da bi se zaustavila nadolazeća plima islamske civilizacije.

U drugu, nažalost, malobrojniju skupinu spadaju oni koji su u pisanju o islamskoj tradiciji i naslijeđu pokazali objektivnost i neutralnost, te opravdali svoje akademsko zvanje i profesiju. Ipak, i u radovima ove skupine mogu se uočiti stanoviti propusti i nedostatak informacija, što zbog nepoznavanja prirode i doktrine naše vjere, što zbog nepoznavanja jezika Kur'ana koji se smatra osnovom i srcem islamskog naslijeđa.

Drugi razlog – nedostatak znanja

Drugi razlog za nedostatke u pisanoj povijesti su nedovoljno ili vrlo skromno poznavanje islamskog nauka, nedostatak svijesti, te nepoznavanje metodike i pravila koje su koristili autori povijesti, zbirki predanja i biografija njihovih prenosilaca. Pojedini učenjaci poput imama Teberija i imama Ibn Kesira, u svojim djelima nisu ograničili predanja isključivo na ona vjerodostojna, nego su bilježili i druge priče, događaje i predanja koja

nisu pouzdana, ali su to činili koristeći specifičnu metodu na koju su ukazali u uvodu – da svako predanje ima svoj lanac prenosilaca, tako da čitatelj pred sobom ima izvor, lanac prenosilaca i tekst predanja. Međutim, mnogo je autora, istraživača i intelektualca koji se nisu držali ovakvih pravila i uvoda, neki zato što ih sami nisu poznavali, neki su ih ciljano zanemarivali, nekima je falilo objektivnosti i vjerodostojnost u istraživanjima itd. Uglavnom, vrlo je bitno pročitati uvod knjige, da bi nam bio jasan autorov pristup dotičnoj temi. Da bi pojasnili ovo što smo kazali, navest ćemo cijenjenom čitatelju koliko je važno poznavati pravila i metode koje su u svom pisanju koristili autori predanja i islamske povijesti kroz primjer imama Ibn Džerira et-Teberija, i njegovog kapitalnog djela Tarihul-umemi vel-muluk.

Teberijev metod pisanja u djelu Tarihul-umemi vel-muluk

U samom uvodu knjige, imam Teberi (Muhammed ibn Džerir ibn Jezid Ebu Džafer et-Taberi. Tumač Kur'ana i hadisa, povijesničar, fakih, učenjak jurisprudencije, imam i mudžtehid. Rodio se u Amulu u Taberistanu, 224. h.g., umro je 310., autor je poznatih djela: Tarihul-umemi vel-muluk i Džami'ul-bejan fi te'vilil-Kur'an. 2 Tarihul-umemi vel-muluk, 1/52. 3 Vidjeti: Mizanul-i'tidal, 3/530, 531.) nam kazuje o svom pristupu i metodi koju je koristio pri pisanju. Naveo je sljedeće: "U ovom djelu postoje pojedine vijesti i predanja o prošlim narodima od kojih će se čitatelj začuditi i možda ih doživjeti ružnim i neprihvatljivim, vidjeći ih potuno neispravnim, i sa značenjem koje ne odgovara stvarnosti. Međutim, neka cijenjeni čitatelj zna da to nije naš previd ili propust, nego su propusti pojedinaca koji su to prenosili. Mi smo sigurno prenijeli upravo onako kako smo čuli." Imam Teberi dakle, jasno i nedvojbeno skreće pažnju da nije bilježio isključivo vjerodostojna predanja, te da odgovornost nose oni koji su ista prenosili. On ih je u ovom svom djelu zabilježio prvenstveno kao (potpuno povjerljiv) prenosilac, a ne kao istraživač. Zato je među prenosiocima od kojih je imam Teberi prenosio pojedina predanja bilo i onih koji nisu bili pouzdani, nego su ubacivali i prenosili neistine i netačne navode. Spomenut ćemo neke od njih. Muhammed ibn Hamid er-Razi je bio Teberijev učitelj od kojega je prenio mnoga predanja koja je i navodi u svoja dva kapitalna djela iz povijesti i tefsira, međutim Er-Razi je osumnjičen za umetanje određenih netačnosti i neistina. Većina učenjaka koja se bavi ocjenama pouzdanosti prenosilaca ocjenjuje ga slabim i vrlo nepouzdanim. Lut ibn Jahja Ebu Mihnef je sljedeći nepouzdan prenosilac od kojeg je Taberi prenosio, a u djelu Tarihul-umemi vel-muluk brojimo 585 njegovih predanja u kojima priča o vrlo bitnim događajima koji su se desili u prvom dobu islamske države, počevši od smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.a., pa sve do pada Umejevičke države. Lut je kod učenjaka hadisa negativno ocijenjen, tako Ibn Me'in o njemu kaže: "Nije značajan kao prenosilac". Ibn Hibban opet kaže: "Pripovijeda apokrifna predanja i pripisuje ih pouzdanim prenosiocima". A Zehebi zaključuje: "Nije pouzdan kada prenosi vijesti i događaje iz povijesti".

Po gore izloženom dakle možemo ustanoviti koliko je bitno upoznati i shvatiti pristup i metode uleme koje su koristili u pisanju povijesti, i koliko je bitno da se to ima na umu prilikom čitanja takvih predanja. Ovo isto

vrijedi i za ostale knjige koje se bave drevnim kazivanjima i vijestima iz prošlosti, pa i onih disciplina koje se dotiču same tradicije. Pojedini historičari su opet slijedili metod koji se temelji na prijenosu predanja i kazivanja s njihovim nizom prenosilaca bez obzira o kojim se preniocima radilo, tj. ne obraćajući pažnju na njihovu pouzdanost. Držali su se gesla: "Ko navede lanac prenosilaca (sened), taj je skinuo odgovornost sa sebe, a ostavio je da drugi dalje istražuju". Oni su ustvari slijedili učenjake hadisa koji su bilježili hadise navodeći sva predanja zajedno s lancem njihovih prenosilaca. Međutim, učenjaci hadisa se nisu zaustavljali na ovome, i to je razlika između njih i autora knjiga povijesti, nego su ocjenjivali prenosioce i predanja, pravili pregled i reviziju, te odvajali ispravne od slabih i apokrifnih predanja i hadisa.

Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani navodi da je spomenuta metoda bila ustaljena kod većine učenjaka i pisaca predanja iz prvih generacija. "Većina učenjaka iz perioda nakon dvjestote hidžretske godine, oni koji su zapisivali predanja i hadise, kada bi zabilježili hadis s lancem njegovih prenosilaca, smatrali bi da su tako skinuli odgovornost sa sebe." Naravno, ovo se odnosi na prenosioce koji su prenosili samo predanja i hadis, ali ne i na imame i učenjake koji su se bavili i predanjima i onima koji ih prenose, ocjenjujući njihovu pouzdanost i nedostatke. Čuvanjem vjerodostojnosti predanja i hadisa čuvali su samu vjeru od izmjena i devijacija, na način da su se držali strogih pravila prihvatanja i odbacivanja predanja, shodno pouzdanosti lanca prenosilaca i samog predanja. Inače, tako decido i odmjereno ustanovljena pravila nemaju sličnog primjera u prijašnjem, a ni u potonjem ljudskom iskustvu. Zbog toga je obaveza da čitatelj knjige koja je pisana po gornjem metodu, naravno ako je to u mogućnosti, provjeri vjerodostojnost određenog predanja na osnovu pravila koja su uspostavili učenjaci hadisa, a koja su poslije svrstana u posebnu naučnu disciplinu iz hadisa nazvanu nauku o terminologiji hadisa. Ona se bavi ustanovljavanjem vjerodostojnosti predanja, općih vijesti, podataka kao i pouzdanosti prenosilaca koji to prenose. Vjerodostojnost ili apokrifnost predanja, njihovo prihvatanje ili odbacivanje, postiže se koristeći dva metoda. Prvi metod se sastoji od istraživanja, pregleda i ocjene pouzdanosti prenosilaca, oslanjajući se na izjave znamenitih kritičara i stručnjaka iz nauke džerha i ta'dila. Za kojeg prenosioca utvrde da je pouzdan i povjerljiv, prihvataće njegova predanja, a za koga utvrde da nije pouzdan, ili da je slab, ili da je možda prevarant, njegova će predanja odbaciti. Drugi metod se sastoji u pregledu i kritički tekstova navedenih predanja shodno saglasnosti sa Kur'anom, vjerodostojnim sunnetom i osnovama izvedenim iz ova dva izvora. Na osnovu ovog metoda određuje se koji su tekstovi općepoznati, koji su rijetki i nepoznati, koji su derogirani, a koji ne.

Naravno, ovo je kadar učiniti onaj ko je kvalificiran za ovakva istraživanja i provjere, te ko poznaje osnove ove časne nauke i ko posjeduje određeno iskustvo i praksu. U suprotnom, onaj koji nema dovoljno predznanja treba se bojati Allaha, dž.š., i prepustiti posao meritornim stručnjacima iz ove oblasti.

Treći razlog – popustljivost

Treći razlog za pojedine propuste u knjigama iz povijesti dolazi od strane autora koji pokazuju određenu popustljivost u prenošenju povijesti, naročito one koja je vezana za rano doba islama. Oni to uspoređuju sa bilježenjem hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.a., koje smatraju pretjerano strogim, a to je, tako mi Allaha, jedna od najvećih grešaka koje prave naši intelektualci. Ustvari, na ovakve je utjecala metodika pristupa povijesti od strane učenjaka zapadne provenijencije, koje ne zanima lanaca prenosilaca, niti njegova vjerodostojnost i cjelovitost. Najbolji primjer za ovo je kršćanska sveta knjiga Biblija, koja je zapisana bez lanca prenosilaca i sa zakašnjenjem od stotinjak godina. Ako je ovako sa svetom knjigom, onda je popustljivost prema drugim knjigama još veća. Međutim, islamska povijest, povijest Poslanikove porodice, Ehli-bejta i ashaba, r.a., predstavlja dio same vjere i ona se ni u kom slučaju ne smije ravnati s drugim povijestima koje su pisane bez lanaca prenosilaca. Svako popuštanje u prihvatanju predanja, i svako neispunjavanje uvjeta koji su nužni da bi tu povijest označili kao ispravno prenesenu i zabilježenu utjecalo bi na vjerodostojnost hadisa, a samim tim i na samu vjeru.

Nalazimo ipak da neki ljudi imaju predrasude pa i zlobe prema islamu, što se najbolje vidi kroz primjer potvore na Ebu Hurejru, r.a, plemenitog i čestitog ashaba, najvećeg prenosioc (Ebu Hurejre ibn Amir ibn Abd Ziš-šera, porijeklom je iz Devsa, nema saglasnosti oko njegovog imena, bio je plemeniti ashab, prenio je mnoge hadise od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i bio je pravo čudo što se tiče pamćenja. Poslanik, s.a.v.s., činio je dovu njemu i njegovoj majci. Umro je 57. h.g., a u knjigama i zbirkama hadisa zabilježeno je 5374 predanja koja on prenosi, kao što to navodi imam Ibn Hazm u svojoj knjizi Dževami'u es- sira. (Vidjeti: El-Isabe fi temjizes-sehabe, poglavlje: Biografija Ibn Hazma, Ibn Hadžer.) Kritike koje su usmjerene na plemenitog ashaba Ebu Hurejru, r.a., dolaze sa strane onih koji se povode za svojim hirovima, iz čuđenja prema velikom broju hadisa koje je prenio od Poslanika, s.a.v.a. Tako je Mahmud Ebu Rejja napisao knjigu Ebu Hurejre šejhul-madire, gdje je otvoreno napao ovog časnog ashaba, a Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili napisao je knjigu koja se zove Ebu Hurejre, također u čuđenju od mnogobrojnosti predanja koje prenosi ovaj plemeniti ashab. Mada, postoje i oni koji su prenijeli mnogostroko više predanja od predanja Ebu Hurejre, r.a. Sam Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili, naprimjer, u svojoj knjizi El-Muradže'at, (str. 308, izdavač: Mektebetul-elfejn) bilježi da je alejhis-salam Ebanu ibn Osmanu rekao: "Eban ibn Teglib je od mene prenio trideset hiljada hadisa, pa ih i ti prenosi."

Džabir el-Džu'fi, jedan od prenosilaca koje je posebno cijenio autor knjige El-Muradže'at, prenio je 210 hiljada predanja, dakle skoro četvrt miliona predanja! Zar se ne treba prije začuditi ovom ogromnom broju predanja umjesto predanja ashaba Ebu Hurejre, r.a., čiji je broj manji za skoro četrdeset puta. Inače, kao što spominje dr. Muhammed el-A'zami, hadisi koje prenosi Ebu Hurejre dostižu cifru od samo 1336 hadisa, i to nakon brisanja lanaca prenosilaca koji se ponavljaju više puta. Učenjacima je također poznato da ovaj ashab nije bio usamljen u prenošenju većine hadisa, jer su mnogi ashabi prenijeli hadise ko je i on prenio, a sasvim je

mali broj hadisa koje Ebu Hurejre prenosi sam. Na sumnje koje je iznio Mahmud Ebu Rejja odgovorili su mnogi učenjaci, između ostalih poznati alim El-Mu'allimi u svojoj knjizi El-Envarul-kašife, kao i dr. Muhammed Ebu Šehbe, u knjizi Difa'un anis- sunne, i Abdulmun'im el-Izzi u knjizi Difa'un an Ebi Hurejre. Na sumnje Abdulhusejna Šerefuddina el-Amilija odgovorio je cijenjeni šejh Abdullah en-Nasir u knjizi El-Burhanu fi tebr'iati Ebi Hurejre minel-buhtan.

Poslanikovog, s.a.v.a., hadisa, kojeg su na sve načine pokušali ocrnjati i osuditi. Postoje opet istraživači koji se isključivo bave raspravama oko pojedinih događaja koji su se desili u starijoj, ali i novijoj povijesti. Među njima, neki potvrđuju, a neki negiraju, i svaka strana predstavi svoje dokaze i trudi se da potvrdi svoj stanovište, iako od samih događaja nema nikakve posebne koristi, niti upućuju na kakvo korisno djelo. Kada je njihov odnos takav prema neznatnim i nevažnim stvarima, kako onda da se mi odnosimo prema povijesti Ehli-bejta i ashaba, r.a., koji su bili nositelji i bedemi dini-islama?! Međutim, ovo ne znači da treba sve podatke iz prvog doba islama posmatrati i odnositi se prema njima kao prema hadisima u pogledu prihvatanja ili odbacivanja, nego treba razlikovati između vijesti i predanja. Naime, ako određena kazivanja i predanja o Ehli-bejtu i ashabima sadrže govor o njihovoj skromnosti, hrabrosti, darežljivosti, žrtvovanju, lijepom ahlakui i naravi, o njihovoj blagosti i milostivosti, a da se to ne protiv općim postavkama u vjeri i prihvatljivi su zdravom razumu, onda nema nikakve smetnje da se ovakva predanja prenose i bilježe. Naravno, uvjet je i da ne sadrže uvrede na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a. S druge strane, ako kazivanja sadrže govor koji stvara smutnju, ili navodi kritične stavove, ili uvrede na račun pripadnika Ehli-bejta i ashaba, na njihovu čast i ugled, ili ako sadrže nešto što se protivi općim temeljima vjere, ili neumjesan govor koji odbacuje zdrav razum, onda ovu vrstu kazivanja treba pažljivo pregledati i napraviti decidnu kontrolu lanca prenosilaca. Potom se realno prosudi ocjena vjerodostojnosti i shodno njoj se zauzima stav prema samom predanju.

Vrste predanja koja sadrže propuste i optužbe na račun Ehli-bejta i ashaba

Propusti u predanjima, te predanja koja sadrže optužbe i sumnje na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a., mogu se sažeti u četiri vrste.

Predanja i kazivanja koja su nepouzdana

Prva vrsta su optužbe i uvrede koja su osnovi izmišljena i imaju lažan lanac prenosilaca i nepoznat tekst. Ovakvih predanja ima mnogo, i toga treba biti svjestan prilikom čitanja, jer ih ima koja se pripisuju Ehli-bejtu i ashabima, r.a., mada takvo nešto što nikako ne odgovara njihovom dostojanstvu i časti, i vrijednosti općenito. Navest ćemo kasnije i koja su to predanja i koje knjige u posebnom poglavlju Knjige koja su iskrivile islamsku povijest. Ove knjige dakle sadrže mnoštvo slabih, lažnih i izmišljenih predanja i kazivanja o Ehli-bejtu i ashabima, r.a. Pravilo u odnosu prema ovoj vrsti literature je da se uopće na obraća pažnja na knjige koje tako predstavljaju povijest i da se ne uzimaju kao predmet za

eventualni odgovor. Musliman se ne oslanja na lažne i nesigurne podatke koji se tiču njegove vjere i akide, a Ehli-bejt i ashabi, r.a., su dio muslimanske akide. Lažni i izmišljeni hadisi, i oni koji nemaju nikakvog osnova, nisu i ne mogu biti izvor u vjeri, a naročito pouzdan izvor, jer to bi značilo na drugoj strani ostaviti tačne i vjerodostojne tekstove kojima se ne može pripisati nikakva sumnja, iz Allahove, dž.š., knjige i Poslanikovog, s.a.v.a., vjerodostojnog sunneta. Časni Kur'an je pripadnike Ehli-bejta jasno opisao kao čiste i čestite vjernike, a ashabe je u nekoliko časnih ajeta jasno pohvalio i kazao da je Uzvišeni s njima zadovoljan. Npr. o Ehli-bejtu Uzvišeni Allah kazuje sljedeće: "Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti." (El-Ahzab, 33.) Ovaj ajet ukazuje na vrijednost pripadnika Ehli-bejta; Allah ih je ovim ajetom očistio i ukazao počast, sačuvao ih je i udaljio od svake nečistoće, nevaljaštine, loših djela i ružnog ahlaka.

Također, Uzvišeni Allah hvali ashabe na mnogim mjestima u Svojoj Knjizi, a u jednom ajetu opisuje ih ovako: "Vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći od Allaha obilje i zadovoljstvo." (El-Feth, 29) Allah, dž.š., u ovom ajetu kazuje o svojstvima i stanju ashaba, da često i skrušeno klanjaju, ruku' i sedždu čineći. Također, ukazao je koliku iskrenost i vjeru nose u svojim srcima, rekavši da oni to rade "želeći Allahovo obilje i zadovoljstvo." Naravno, motivi i namjere su skriveni u dubini srca i ne poznaje ih niko osim Uzvišenog Allaha, jer On poznaje nevidljivo i vidljivo, i samo On zna da je ta njihova želja oličenje iskrenog traženja Allahovog zadovoljstva i nagrade. Allah nam u drugom ajetu ukazuje na odnose koji su vladali među ashabima, pa je, obraćajući se Poslaniku, s.a.v.s., rekao: "On tebe podržava Svojom pomoći i vjernicima, i On je sjedinio srca njihova." (El-Enfal, 62, 63.) Ajet dakle kazuje kako su srca pripadnika Ehli-bejta i ashaba sjedinjena na jednoj riječi, u okrilju tevhida, islama i ljubavi.

Ovakvi i slični ajeti su nepatvoreni izvor na koji se treba pozivati i na osnovu kojeg treba odbaciti sve što mu je oprečno, bez obzira ko to prenosi i zapisuje, kao i sve što sadrži lažne i izmišljene podatke o Ehli-bejtu i ashabima, r.a., koji se jasno protive navedenim ajetima.

Jedan je pjesnik lijepo i istinito rekao kada je izrecitirao sljedeće stihove:

Ljubav je prema Ehli-bejtu sunnet
Allaha s ljubavlju ću tom sresti kad preselim na ahiret
Njihova je veza Ahmedov šerijat
Oca i majku žrtvujem za njih i za njihov rahat
Pravim putem oni su hodili
I vjeru Allahovu oni su učvrstili

Na kraju, treba znati da Ehli-bejta i ashabi, r.a., nisu tražili niti bi bili zadovoljni da se podržavaju lažnim i izmišljenim hadisima, pa makar govorili o njihovim vrlinama i počastima. A niko osim oholih i neznalica ne poriče njihovu vrijednost.

Predanja o vrlinama Ehli-bejta i ashaba pomiješana sa izmišljotinama

Ova vrsta predanja sadrži priče i podatke koji govore o vrlinama i lijepim osobinama Ehli-bejta i ashaba, ali koje su od strane prevaranata i lažljivaca pomiješane s raznim neistinama i izmišljotinama. Čudno je da smutljivci od

kojih dolaze ovakve podvale ne obraćaju pažnju na pouzdane vijesti i predanja koji se protive i suprotne su mitovima i izmišljotinama koje proturaju.

Predanja u kojima je osnova hadis, a uz njega dodato niz neistina

Dakle, u ovoj vrsti propusta u pisanoj povijesti radi se o predanjima koji imaju osnovu priče u nekom pouzdanom i vjerodostojnom hadisu, no na to je dodano niz neistina i izmišljotina tako da se, ponekad i potpuno, izokrene smisao hadisa. Hadis od nekoliko riječi se pretvori u cjelinu, ponekad i u cijelu knjigu laži i mitova. Ovdje ćemo navesti primjer događaja u plemenu Sekif. Radi se naime o poznatom hadisu koji u originalu nije duži od jedne stranice, ali su na to pojedinci dodavali izmišljene riječi i rečenice koji se suprostavljaju ispravnoj predaji, predstavljajući to kao kompletan hadis. Potom su neki autori podstaknuli vlastitim fanatizmom i pristrasnošću napisali o tome cijelu knjigu, s namjerom da uvrijede i ocrni ashabe, r.a. Tako je uradio El-Dževheri u svojoj knjizi Es-Sekif, kao i još par autora kojih su pisali o Sekifu, dodavajući na hadis izmišljotine i neistine. Slično je dodavano i na tzv. hadis rezijjetul- hamis, ali i niz drugih. U svakom slučaju, čitatelj povijesti bi morao biti oprezan, trebao bi provjeriti vjerodostojno predanje da bi prepoznao pravu priču od onog što je dodano. Vrlo često, osnova priče je uzeta iz pouzdanih izvora i ima svoj vjerodostojan lanac prenosilaca, dok su dodaci uzeti iz nepouzdanih izvora, sa izmišljenim lancem prenosilaca, a ponekad i bez njih. Nesumnjivo je dakle, da ovi nepoznati dodaci igraju važnu ulogu u gubljenju činjenica i zbunjivanju mnogih ljudi, te doprinosi da neki od njih ispisuju umnogome iskrivljenu islamsku povijest, osuđujući pritom najistaknutije ličnosti ummeta na osnovu optužbi zasnovanih na netačnim navodima.

Predanja koja je prenosilac pog

Ibn Ebi Zejd el-Kajrevani je ovako kazao: "Ne treba pričati o nespurazumima koji su se desili između ashaba, oni su ljudi koji su najpreči da im se nađu najbolje isprike, i o kojim treba najljepše misliti." A Ibn Dekik el-I'd navodi sljedeće: "Dio onog što je prenošeno o prepirkama i neslaganjima između ashaba je izmišljeno i lažno, i na to ne treba obraćati pažnju. A ono što je od toga tačno tumačiti ćemo na najbolji način, jer je njih Allah prethodno pohvalio. Ono što dolazi poslije treba tumačiti na najumjesniji način, jer sumnjičenje ne poništava vrijednost i poznatu istinu." Amidi kazuje nešto slično: "Obaveza je lijepo misliti o Poslanikovim, s.a.v.a., ashabima, i ostaviti nespornosti koji su se desili među njima, a ono što su kazali i učinili ne tumačiti osim kao dobronamjerne postupke potekle iz njihovog plemenitog uvjerenja ili kao plod njihovog idžtihada. Ovakav stav prema ashabima zauzimamo jer je tako uvriježeno u našim čulima i naravima, i zbog raznih predanja i vijesti koje su nam došle na način mutevatir i ahad, i zbog onoga što o njima kazuje časni Kur'an i sunnet, i zbog toga jer je ulema ummeta saglasna da su oni zbog svojih zasluga hvale vrijedni, toliko da to nije nužno proglašavati, a većina onog što im je pripisano od ružnih postupaka i djela koja se kose sa šerijatom nemaju nikakvog osnova nego su klasične izmišljotine i potvore na njih od ljudi koji se povode za svojim prohtjevima i neprijateljskim motivima..." Na kraju je zaključio: "Ono što je do nas sigurno preneseno i nema osnove da se odbaci

(vezano za nesporazume među ashabima ili eventualne greške), obaveza je razumijevati na najbolji način, i koliko smo u mogućnosti, za to naći najljepše i najdostojnije tumačenje. U suprotnom, treba se distancirati od tumačenja takvog predanja, držeći da ono postoji, ali da se do njega nije uspjelo doći i da je ostalo nejasno. Ovakav odnos priliči onome koji se drži vjere i svakom onom koji posjeduje vrijednost, i ovakav je odnos garant da se neće upasti u grešku. A šutnja čovjeka o onome što nije obavezno reći bolja je nego da se miješa u ono što ne poznaje, naročito ako će tako vjerovatno upasti u manje ili veće greške, ili u sumnje, ili će biti prinuđen da izmišlja i potvara kako bi zaokružio priču.”

Nažalost, postoje pristrasni pojedinci koji uveličavaju greške ashaba, štaviše, zbog određenih vlastitih motiva i ciljeva postao im je sav posao da kopaju po povijesti, tražeći propuste i greške, kao da su ta pitanja koja razdvajaju istinu od laži, i kao da će ko to prihvati biti vjernik, a ko odbaci nevjernik ili licemjer. Odsutnost pouzdanih i preciznih podataka oko pojedinih nesporazuma koji su izbili između ashaba, r.a., obavezuje nas da se prema njihovim ličnostima i njihovom životu odnosimo shodno Allahovoj pohvali koju im je iskazao u časnom Kur'anu, jer to je autentičan i siguran osnov. Mi u svakom slučaju moramo biti predostrožni prema predanjima koja su prezintirali pojedini orijentalisti i autori poznati po povodenju za svojim strastima, koji su sporećkanja i nesporazume između ashaba predstavili na osnovu nepouzdatih, a ponekad i izmišljenih predanja. To je bolje nego da nam povijest bude mješavina neistina, izmišljotina i pretpostavki, i materijal za svakog ko hoće unijeti sumnje i nejasnoće u redove vjernika i ocrnuti generaciju ashaba koji su bili svjedoci Vjerovjesništva i Objave koja je silazila s neba. Ne može se prihvatiti nikakav postupak ili predanje za koje ne znamo ko ih je učinio ili izrekao i ako nisu vjerodostojni, ne smatrajući to svetim, ne uvećavajući ni umanjujući vrijednost prenesenog. Ukratko, svako vjerodostojno i pouzdano predanje je dobro došlo, pa makar bilo skromno i kratko, a daleko bile izmišljotine, mitovi, knjige i zbirke sa lijepim ili ružnim sadržajem, pohvalama i pokudama, bez obzira na koliko se izvora pozivali, ako im vjerodostojnost nije provjerena i potvrđena na osnovu oštih uzusa učenjaka koji istražuju istinita i tačna predanja i zapise. Međutim, nevjerovatno i posve čudno je kako pojedinci svoja naučna istraživanja usklađuju s onim što žele u svojim dušama, potkopavajući istinsku naučnu metodologiju proučavanja i zapisivanja povijesti. Tako je npr. radio Murteda el-Askeri u svojoj knjizi Abdullah ibn Seba', u kojoj je totalno zanijekao činjenice i ulogu Ibn Seba'a, zaobilazeći i negirajući podatke koji su potpuno sigurni. S druge strane, kada neko predanje govori o ashabima u smislu koji je odgovarao autoru, onda ga je prihvatao, bilo slabo ili čak izmišljeno. Bitno je dakle postići cilj koji autora zadovoljava, i ništa više, daleko od naučne preciznosti i neutralnosti. Nigdje ni traga od naučne metodologije za koju se podižu slogani. Mi otvoreno pozivamo da se izučava povijest islama i bitnih događaja, naročito iz doba prve generacije koja je pronijela ovu vjeru, ali koristeći naučnu metodiku i objektivnost! Sam Et-Tabtaba'i je tumačeći ajet: "Ne govori ono što ne znaš! I sluh, i vid, i razum - za sve to će se, zaista, odgovarati," rekao sljedeće: "U ovom se ajetu zabranjuje da čovjek

priča i slijedi ono o čemu ne posjeduje znanje, a općenitost ajeta uključuje i ono što se odnosi na vjerovanje i na sama djela. Tako kažemo: Ne vjeruj u ono što ne poznaješ, i ne govori ono što ne znaš, i ne uradi ono što ne znaš uraditi; jer sve ovo podrazumijeva određeno slijedenje, a potom i djelovanje koje traži sama ljudska priroda. Zato treba slijediti ono što se zna i klonuti se onog što se ne zna, a čovjek po svojoj prirodi u svom životu želi ono što odgovara istini i stvarnosti, bilo da se tiče

vjerovanja, bilo samih djela. Poznato je ono za što možemo reći: 'Zaista je to tako!', dok za ono što je sumnjivo, nejasno i upitno ne možemo reći 'zaista je to tako', ili 'zaista je to to...'” Također, Hasan Kašefu el-Gita' rekao je sljedeće: "Ono što nije došlo u (šerijatskom) tekstu, u Kur'anu ili sunnetu, mijenja svoj propis shodno svojoj promjeni, a ostaje početno pravilo da je osnova netačnost."

Pravila za odgovor na sumnje u Ehli-bejt i ashabe

Svaki odgovoran musliman bi trebao biti svjestan šest bitnih stvari koje se odnose na povijest Ehli-bejta, r.a. Visoki ugled Ehli-bejta je olakšao da se pojedini neprijatelja islama infiltriraju među muslimane, podizanjem parola o ljubavi prema Ehli-bejtu, iskazujući im navodnu podršku, i izmišljajući hadise o njihovoj prednosti. I kao neizbježan rezultat koji nakon toga slijedi, ljudi koji većinom vole Ehli-bejt prihvatili su njihove vrline, bez kritike i kontrole da li se radi o izmišljenim hadisima. Zato vidimo prvake Ehli-bejta, r.a., kako na ovo vrlo jasno upozoravaju, ukazujući da je to jedna činjenica koja se dogodila i da svako ko cijeni Ehli-bejt treba biti oprezan i odbaciti izmišljotine i laži koje se na njih odnose. Jedan od imama časnog Ehli-bejta, r.a., Dža'fer es-Sadik, Allah mu se smilovao, rekao je doslovno ovako: "Ljudi su zaista mnogo toga slagali o nama." A potom je podigao glas, rekavši: "Mi pripadnici Ehli-bejta smo iskreni, ali nismo sačuvani od lažljivaca, koji, kada na nas slažu, umanje našu iskrenost među ljudima.

Druga bitna činjenica koja se treba znati o predanjima vezanim za Ehli-bejt je da su izmišljeni i apokrifni hadisi koji govore o njihovim vrlinama, isto kao i u vezi vrlina ashaba, r.a., deset puta mnogobrojniji od broja vjerodostojnih hadisa koji kazuju o njihovim vrlinama. Zbog toga ne treba prihvatati takve hadise niti ih širiti dok se ne utvrdi njihov lanac prenosilac i vjerodostojnost teksta. Nužno je također znati da vrijednosti koje govore o pripadnicima Ehli-bejta nisu isključivo za njih i da takve ili slične vrijednosti ne posjeduje niko drugi. Ovdje se može primijeniti poznato pravilo koje kaže: "Nečija vrijednost ne znači da istu neko drugi ne posjeduje." Navest ćemo primjer da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., o Aliji, r.a., pripadniku Ehli-bejta, kazao sljedeće: "Dat ću ovaj bajrak čovjeku pod čijim će vođstvom Allah dati pobjedu, koji voli Allaha i Njegovog Poslanika, i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik." Da li iz ovog hadisa možemo zaključiti da je ovakva čast uskraćena drugim članovima Ehli-bejta, i da npr. Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, s.a.v.s., ne vole Hasana i Husejna? Naravno da ne, jer su Hasan i Husejn prvaci džennetskih mladića i nema sumnje u Allahovu ljubav prema njima i ljubav Njegovog Poslanika,

s.a.v.a. Radi se o tome da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenom Alije, r.a., njega posebno počastio i ukazao na njegovu vrijednost. Uzvišeni Allah o Ehli-bejtu kazuje sljedeće: "Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti." Također, o ashabima kazuje u sljedećem ajetu: "Allah vam ne želi pričiniti poteškoće, već vas želi učiniti čistim i blagodat Svoju vam upotpuniti." Inače, Allah želi učiniti čistim sve vjernike, ali je izdvojio pripadnike Ehli-bejta spominjući ih zbog njihove vrijednosti, i oni se po tome mjere. Također, nema sumnje da su neki pripadnici Ehli-bejta imali posebnosti i vrijednost koje s njima niko ne dijeli, kao što su i neki ashabi imali određena svojstva i vrijednosti koje s njima niko ne dijeli. Zato je potrebno dati svakome njegovo pravo. Isti je primjer i poznatog hadisa el-kisa' u kome je istaknuta velika čast i vrijednost četiri pripadnika Ehli-bejta, r.a. Naime, Poslanik, s.a.v.a., pokrio je ogrtačem Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna i njih je nazvao Ehli bejtom.

Nemalo je onih koji govore, na raznim stranama, i mnoge su sumnjive knjige napisane, s ciljem da pokažu kako pripadnici Ehli- bejta nisu bivali potlačeni i proganjani nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.a., preselio na ahiret, u doba trojice halifa, te u Umejevćkoj državi, pa i u Abasijskoj, te da prvaci Ehli-bejta, r.a., nisu bili podvrgnuti zatvaranju, ubistvima, progonstvima itd. Na ovo ćemo odgovori sa dvije strane. Prva je činjenica da je zajednica ehli-sunneta i džemata saglasna da pripadnici Ehli-bejta zaslužuju svako poštovanje i prednost zbog rodbinske veze s Poslanikom, s.a.v.s., i jer je on ostavio oporuku da se čuvaju. Rekao je: "A moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt." Vjerovanje ehli-sunneta koje se odnosi na Ehli-bejt, r.a., zapisano je u knjigama hadisa, akide, fikha i šire, i svaki autor to spominje na odgovarajućem mjestu. Tako ćemo u knjigama hadisa naći podnaslove o njihovim vrlinama, u knjigama akide nalazimo poglavlja koja pojašnjavaju ispravan stav i vjerovanje u pogledu Ehli- bejta, a u knjigama fikha opet se navode poglavlja koja kazuju o šerijatsko-pravnim propisima koji su vezani za njih, poput zabrane da prihvate sadaku i sl. I knjige šire i biografija obogaćene su vijestima o njima, njihovim vrlinama i događajima u kojima su učestvovali. Iz ovoga gore proističe stav ehli-sunneta prema Ehli-bejtu, i on se ne mijenja osim nakon jasnog i nesumnjivog dokaza. Ako pogledamo povijest, kao što se desilo u slučaju šehida Husejna, Allah mu se smilovao. Zato je Ibn Tejmije rekao: "A onaj koji je ubio Husejna, ili je pomogao njegovo ubistvo, ili je bio zadovoljan s tim, neka bude proklet od Allaha, Njegovih meleka i svih ljudi."

A knjige povijesti su krcate kazivanjima koja pokazuju respekt i ljubav koje su halife gajile prema Ehli-bejtu. Zapisano je da je Ebu Bekr es-Seddik rekao: "Čuvajte Muhammeda čuvajući Ehli-bejt." I također: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, draže mi je održavati rodbinske veze s rodbinom Allahovog Poslanika nego sa svojom rodbinom."

Nepravdu i iskušenje su se dogodili svim Allahovim vjerovjesnicima, a.s., potom odabranim vjernicima nakon njih. Danijal, a.s., je bio podvrgnut najjačim iskušenjima i najtežim vrstama ugnjetavanja, njega je zli i nepravedni kralj Buhtnassar zatvorio i ubacio mu dva lava, ali ga je Allah zaštitio i sačuvao od njih. Također, Allahov vjerovjesnik Jakub, a.s., bio je izgubio svog sina, potom iskušenja Zekerije, a.s., potom Musaa, a.s., sa firaonom, te Isaova, a.s., iskušenja sa jevrejima, i na kraju Muhammedova, s.a.v.a., sa Kurejšijama i nevjenicima Mekke. Njihova kazivanja su dobro poznata. Poslije njih dolaze Poslanikovi, s.a.v.s., ashabi, r.a., one koje su protjerali iz njihove zemlje, lišili ih njihovih porodica i imetka, i mučili ih svim sredstvima. A najveće nepravde je, nažalost, Poslanikov, s.a.v.a., Ehlibejt pretrpio.

KAKO SAZNATI O POVIJESTI EHLI-BEJTA I ASHABA

Razlozi za pojedine propuste pri čitanju povijesti

Možemo reći da postoje tri osnovna razloga za propuste na koje nailazimo čitajući povijest.

Prvi razlog – nedosljednost u pisanju

Mnogi su muslimani bili žrtve pisanja pojedinih orijentalista (nažalost, bilo je pisaca iz redova muslimana koji su ih slijedili u pisanju) i običnih plaćenika koji su smišljeno infiltrirali razne laži i izmišljotine u našu islamsku povijest, a posebno u povijest vezanu za čestiti Ehli-bejt i plemenite ashabe, r.a. Štaviše, oni su neke izmišljotine postavili kao osnov za ono što pišu, držeći ih kao neprikosnovene činjenice i kao aksiome ih promičući među redovne čitatelje, među običan svijet, ali i one kojima je to bio dio struke. Nažalost, neke neistine su zapisane i u pojedina kapitalna djela iz povijesti, a samo postojanje takvih zapisa u takvim djelima za neke ljude predstavlja garanciju da je sve što je u njima nepotvorena istina. Međutim, nemali broj i ovakvih djela oskudijeva sa dosljednim principima u naučnom istraživanju i ustanovljavanju činjenica bez kojih se lahko mogu unijeti neistine i izmišljotine. A previše je onih koji na svaki način nastoje proširiti neistinu i netačnosti. Osim toga, mnoga predanja koja bilježe autori iz ovakvog i sličnog miljea imaju loš lanac prenosilaca, neki su potpuno apokrifni, a o nekima vrlo često nema nikakvih tragova. Ali, nisu rijetki oni koji poznaju istinu ali je ciljano izbjegavaju, da bi povrijedili i omalovažili veličanstvenu islamsku povijest. Neki o tome tako pišu iz loših namjera, a neki iz klasično neprijateljskih pobuda i sa decidnim ciljevima da poljuljaju i optuže tradiciju i temelje našeg ummeta, da postave sumnje u njih, i da izazovu smutnju i neprijateljstvo među muslimanima. Zbog toga se ovakva i slična djela ne mogu uzimati kao validni izvori, niti se nepouzdati podaci i izmišljotine autora takvih djela mogu smatrati argumentima, bilo u vjeri, bilo u nauci općenito. Naravno, ovo nikako ne znači da su svi orijentalisti isti, njih po našem sudu ima nekoliko skupina. U prvu skupinu spadaju oni orijentalisti koji su potpuno ciljano težili iskriviti i omalovažiti islamsku povijest. Neki su to činili iz zlobe i zavisti, a neki zbog neprijateljskih i kolonijalističkih ciljeva; da bi se opljačkala i kolonizirala islamska zemlja, da bi se hapsili i ubijali njeni prvaci, ali i obični ljudi, i da bi se zaustavila nadolazeća plima islamske civilizacije.

U drugu, nažalost, malobrojniju skupinu spadaju oni koji su u pisanju o islamskoj tradiciji i naslijeđu pokazali objektivnost i neutralnost, te opravdali svoje akademsko zvanje i profesiju. Ipak, i u radovima ove skupine mogu se uočiti stanoviti propusti i nedostatak informacija, što zbog nepoznavanja prirode i doktrine naše vjere, što zbog nepoznavanja jezika Kur'ana koji se smatra osnovom i srcem islamskog naslijeđa.

Drugi razlog – nedostatak znanja

Drugi razlog za nedostatke u pisanoj povijesti su nedovoljno ili vrlo skromno poznavanje islamskog nauka, nedostatak svijesti, te nepoznavanje metodike i pravila koje su koristili autori povijesti, zbirki predanja i biografija njihovih prenosilaca. Pojedini učenjaci poput imama Teberija i imama Ibn Kesira, u svojim djelima nisu ograničili predanja isključivo na ona vjerodostojna, nego su bilježili i druge priče, događaje i predanja koja

nisu pouzdana, ali su to činili koristeći specifičnu metodu na koju su ukazali u uvodu – da svako predanje ima svoj lanac prenosilaca, tako da čitatelj pred sobom ima izvor, lanac prenosilaca i tekst predanja. Međutim, mnogo je autora, istraživača i intelektualca koji se nisu držali ovakvih pravila i uvoda, neki zato što ih sami nisu poznavali, neki su ih ciljano zanemarivali, nekima je falilo objektivnosti i vjerodostojnost u istraživanjima itd. Uglavnom, vrlo je bitno pročitati uvod knjige, da bi nam bio jasan autorov pristup dotičnoj temi. Da bi pojasnili ovo što smo kazali, navest ćemo cijenjenom čitatelju koliko je važno poznavati pravila i metode koje su u svom pisanju koristili autori predanja i islamske povijesti kroz primjer imama Ibn Džerira et-Teberija, i njegovog kapitalnog djela Tarihul-umemi vel-muluk.

Teberijev metod pisanja u djelu Tarihul-umemi vel-muluk

U samom uvodu knjige, imam Teberi (Muhammed ibn Džerir ibn Jezid Ebu Džafer et-Taberi. Tumač Kur'ana i hadisa, povijesničar, fakih, učenjak jurisprudencije, imam i mudžtehid. Rodio se u Amulu u Taberistanu, 224. h.g., umro je 310., autor je poznatih djela: Tarihul-umemi vel-muluk i Džami'ul-bejan fi te'vilil-Kur'an. 2 Tarihul-umemi vel-muluk, 1/52. 3 Vidjeti: Mizanul-i'tidal, 3/530, 531.) nam kazuje o svom pristupu i metodi koju je koristio pri pisanju. Naveo je sljedeće: "U ovom djelu postoje pojedine vijesti i predanja o prošlim narodima od kojih će se čitatelj začuditi i možda ih doživjeti ružnim i neprihvatljivim, vidjeći ih potuno neispravnim, i sa značenjem koje ne odgovara stvarnosti. Međutim, neka cijenjeni čitatelj zna da to nije naš previd ili propust, nego su propusti pojedinaca koji su to prenosili. Mi smo sigurno prenijeli upravo onako kako smo čuli." Imam Teberi dakle, jasno i nedvojbeno skreće pažnju da nije bilježio isključivo vjerodostojna predanja, te da odgovornost nose oni koji su ista prenosili. On ih je u ovom svom djelu zabilježio prvenstveno kao (potpuno povjerljiv) prenosilac, a ne kao istraživač. Zato je među prenosiocima od kojih je imam Teberi prenosio pojedina predanja bilo i onih koji nisu bili pouzdani, nego su ubacivali i prenosili neistine i netačne navode. Spomenut ćemo neke od njih. Muhammed ibn Hamid er-Razi je bio Teberijev učitelj od kojega je prenio mnoga predanja koja je i navodi u svoja dva kapitalna djela iz povijesti i tefsira, međutim Er-Razi je osumnjičen za umetanje određenih netačnosti i neistina. Većina učenjaka koja se bavi ocjenama pouzdanosti prenosilaca ocjenjuje ga slabim i vrlo nepouzdanim. Lut ibn Jahja Ebu Mihnef je sljedeći nepouzdan prenosilac od kojeg je Taberi prenosio, a u djelu Tarihul-umemi vel-muluk brojimo 585 njegovih predanja u kojima priča o vrlo bitnim događajima koji su se desili u prvom dobu islamske države, počevši od smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.a., pa sve do pada Umejevičke države. Lut je kod učenjaka hadisa negativno ocijenjen, tako Ibn Me'in o njemu kaže: "Nije značajan kao prenosilac". Ibn Hibban opet kaže: "Pripovijeda apokrifna predanja i pripisuje ih pouzdanim prenosiocima". A Zehebi zaključuje: "Nije pouzdan kada prenosi vijesti i događaje iz povijesti".

Po gore izloženom dakle možemo ustanoviti koliko je bitno upoznati i shvatiti pristup i metode uleme koje su koristili u pisanju povijesti, i koliko je bitno da se to ima na umu prilikom čitanja takvih predanja. Ovo isto

vrijedi i za ostale knjige koje se bave drevnim kazivanjima i vijestima iz prošlosti, pa i onih disciplina koje se dotiču same tradicije. Pojedini historičari su opet slijedili metod koji se temelji na prijenosu predanja i kazivanja s njihovim nizom prenosilaca bez obzira o kojim se preniocima radilo, tj. ne obraćajući pažnju na njihovu pouzdanost. Držali su se gesla: "Ko navede lanac prenosilaca (sened), taj je skinuo odgovornost sa sebe, a ostavio je da drugi dalje istražuju". Oni su ustvari slijedili učenjake hadisa koji su bilježili hadise navodeći sva predanja zajedno s lancem njihovih prenosilaca. Međutim, učenjaci hadisa se nisu zaustavljali na ovome, i to je razlika između njih i autora knjiga povijesti, nego su ocjenjivali prenosioce i predanja, pravili pregled i reviziju, te odvajali ispravne od slabih i apokrifnih predanja i hadisa.

Hafiz Ibn Hadžer el-Askalani navodi da je spomenuta metoda bila ustaljena kod većine učenjaka i pisaca predanja iz prvih generacija. "Većina učenjaka iz perioda nakon dvjestote hidžretske godine, oni koji su zapisivali predanja i hadise, kada bi zabilježili hadis s lancem njegovih prenosilaca, smatrali bi da su tako skinuli odgovornost sa sebe." Naravno, ovo se odnosi na prenosioce koji su prenosili samo predanja i hadis, ali ne i na imame i učenjake koji su se bavili i predanjima i onima koji ih prenose, ocjenjujući njihovu pouzdanost i nedostatke. Čuvanjem vjerodostojnosti predanja i hadisa čuvali su samu vjeru od izmjena i devijacija, na način da su se držali strogih pravila prihvatanja i odbacivanja predanja, shodno pouzdanosti lanca prenosilaca i samog predanja. Inače, tako decido i odmjereno ustanovljena pravila nemaju sličnog primjera u prijašnjem, a ni u potonjem ljudskom iskustvu. Zbog toga je obaveza da čitatelj knjige koja je pisana po gornjem metodu, naravno ako je to u mogućnosti, provjeri vjerodostojnost određenog predanja na osnovu pravila koja su uspostavili učenjaci hadisa, a koja su poslije svrstana u posebnu naučnu disciplinu iz hadisa nazvanu nauku o terminologiji hadisa. Ona se bavi ustanovljavanjem vjerodostojnosti predanja, općih vijesti, podataka kao i pouzdanosti prenosilaca koji to prenose. Vjerodostojnost ili apokrifnost predanja, njihovo prihvatanje ili odbacivanje, postiže se koristeći dva metoda. Prvi metod se sastoji od istraživanja, pregleda i ocjene pouzdanosti prenosilaca, oslanjajući se na izjave znamenitih kritičara i stručnjaka iz nauke džerha i ta'dila. Za kojeg prenosioca utvrde da je pouzdan i povjerljiv, prihvataće njegova predanja, a za koga utvrde da nije pouzdan, ili da je slab, ili da je možda prevarant, njegova će predanja odbaciti. Drugi metod se sastoji u pregledu i kritički tekstova navedenih predanja shodno saglasnosti sa Kur'anom, vjerodostojnim sunnetom i osnovama izvedenim iz ova dva izvora. Na osnovu ovog metoda određuje se koji su tekstovi općepoznati, koji su rijetki i nepoznati, koji su derogirani, a koji ne.

Naravno, ovo je kadar učiniti onaj ko je kvalificiran za ovakva istraživanja i provjere, te ko poznaje osnove ove časne nauke i ko posjeduje određeno iskustvo i praksu. U suprotnom, onaj koji nema dovoljno predznanja treba se bojati Allaha, dž.š., i prepustiti posao meritornim stručnjacima iz ove oblasti.

Treći razlog – popustljivost

Treći razlog za pojedine propuste u knjigama iz povijesti dolazi od strane autora koji pokazuju određenu popustljivost u prenošenju povijesti, naročito one koja je vezana za rano doba islama. Oni to uspoređuju sa bilježenjem hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.a., koje smatraju pretjerano strogim, a to je, tako mi Allaha, jedna od najvećih grešaka koje prave naši intelektualci. Ustvari, na ovakve je utjecala metodika pristupa povijesti od strane učenjaka zapadne provenijencije, koje ne zanima lanaca prenosilaca, niti njegova vjerodostojnost i cjelovitost. Najbolji primjer za ovo je kršćanska sveta knjiga Biblija, koja je zapisana bez lanca prenosilaca i sa zakašnjenjem od stotinjak godina. Ako je ovako sa svetom knjigom, onda je popustljivost prema drugim knjigama još veća. Međutim, islamska povijest, povijest Poslanikove porodice, Ehli-bejta i ashaba, r.a., predstavlja dio same vjere i ona se ni u kom slučaju ne smije ravnati s drugim povijestima koje su pisane bez lanaca prenosilaca. Svako popuštanje u prihvatanju predanja, i svako neispunjavanje uvjeta koji su nužni da bi tu povijest označili kao ispravno prenesenu i zabilježenu utjecalo bi na vjerodostojnost hadisa, a samim tim i na samu vjeru.

Nalazimo ipak da neki ljudi imaju predrasude pa i zlobe prema islamu, što se najbolje vidi kroz primjer potvore na Ebu Hurejru, r.a, plemenitog i čestitog ashaba, najvećeg prenosioc (Ebu Hurejre ibn Amir ibn Abd Ziššera, porijeklom je iz Devsa, nema saglasnosti oko njegovog imena, bio je plemeniti ashab, prenio je mnoge hadise od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i bio je pravo čudo što se tiče pamćenja. Poslanik, s.a.v.s., činio je dovu njemu i njegovoj majci. Umro je 57. h.g., a u knjigama i zbirkama hadisa zabilježeno je 5374 predanja koja on prenosi, kao što to navodi imam Ibn Hazm u svojoj knjizi Dževami'u es- sira. (Vidjeti: El-Isabe fi temjizes-sehabe, poglavlje: Biografija Ibn Hazma, Ibn Hadžer.) Kritike koje su usmjerene na plemenitog ashaba Ebu Hurejru, r.a., dolaze sa strane onih koji se povode za svojim hirovima, iz čuđenja prema velikom broju hadisa koje je prenio od Poslanika, s.a.v.a. Tako je Mahmud Ebu Rejja napisao knjigu Ebu Hurejre šejhul-madire, gdje je otvoreno napao ovog časnog ashaba, a Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili napisao je knjigu koja se zove Ebu Hurejre, također u čuđenju od mnogobrojnosti predanja koje prenosi ovaj plemeniti ashab. Mada, postoje i oni koji su prenijeli mnogostroko više predanja od predanja Ebu Hurejre, r.a. Sam Abdulhusejn Šerefuddin el-Amili, naprimjer, u svojoj knjizi El-Muradže'at, (str. 308, izdavač: Mektebetul-elfejn) bilježi da je alejhis-salam Ebanu ibn Osmanu rekao: "Eban ibn Teglib je od mene prenio trideset hiljada hadisa, pa ih i ti prenosi."

Džabir el-Džu'fi, jedan od prenosilaca koje je posebno cijenio autor knjige El-Muradže'at, prenio je 210 hiljada predanja, dakle skoro četvrt miliona predanja! Zar se ne treba prije začuditi ovom ogromnom broju predanja umjesto predanja ashaba Ebu Hurejre, r.a., čiji je broj manji za skoro četrdeset puta. Inače, kao što spominje dr. Muhammed el-A'zami, hadisi koje prenosi Ebu Hurejre dostižu cifru od samo 1336 hadisa, i to nakon brisanja lanaca prenosilaca koji se ponavljaju više puta. Učenjacima je također poznato da ovaj ashab nije bio usamljen u prenošenju većine hadisa, jer su mnogi ashabi prenijeli hadise ko je i on prenio, a sasvim je

mali broj hadisa koje Ebu Hurejre prenosi sam. Na sumnje koje je iznio Mahmud Ebu Rejja odgovorili su mnogi učenjaci, između ostalih poznati alim El-Mu'allimi u svojoj knjizi El-Envarul-kašife, kao i dr. Muhammed Ebu Šehbe, u knjizi Difa'un anis- sunne, i Abdulmun'im el-Izzi u knjizi Difa'un an Ebi Hurejre. Na sumnje Abdulhusejna Šerefuddina el-Amilija odgovorio je cijenjeni šejh Abdullah en-Nasir u knjizi El-Burhanu fi tebr'iati Ebi Hurejre minel-buhtan.

Poslanikovog, s.a.v.a., hadisa, kojeg su na sve načine pokušali ocrnjati i osuditi. Postoje opet istraživači koji se isključivo bave raspravama oko pojedinih događaja koji su se desili u starijoj, ali i novijoj povijesti. Među njima, neki potvrđuju, a neki negiraju, i svaka strana predstavi svoje dokaze i trudi se da potvrdi svoj stanovište, iako od samih događaja nema nikakve posebne koristi, niti upućuju na kakvo korisno djelo. Kada je njihov odnos takav prema neznatnim i nevažnim stvarima, kako onda da se mi odnosimo prema povijesti Ehli-bejta i ashaba, r.a., koji su bili nositelji i bedemi dini-islama?! Međutim, ovo ne znači da treba sve podatke iz prvog doba islama posmatrati i odnositi se prema njima kao prema hadisima u pogledu prihvatanja ili odbacivanja, nego treba razlikovati između vijesti i predanja. Naime, ako određena kazivanja i predanja o Ehli-bejtu i ashabima sadrže govor o njihovoj skromnosti, hrabrosti, darežljivosti, žrtvovanju, lijepom ahlakui i naravi, o njihovoj blagosti i milostivosti, a da se to ne protiv općim postavkama u vjeri i prihvatljivi su zdravom razumu, onda nema nikakve smetnje da se ovakva predanja prenose i bilježe. Naravno, uvjet je i da ne sadrže uvrede na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a. S druge strane, ako kazivanja sadrže govor koji stvara smutnju, ili navodi kritične stavove, ili uvrede na račun pripadnika Ehli-bejta i ashaba, na njihovu čast i ugled, ili ako sadrže nešto što se protivi općim temeljima vjere, ili neumjesan govor koji odbacuje zdrav razum, onda ovu vrstu kazivanja treba pažljivo pregledati i napraviti decidnu kontrolu lanca prenosilaca. Potom se realno prosudi ocjena vjerodostojnosti i shodno njoj se zauzima stav prema samom predanju.

Vrste predanja koja sadrže propuste i optužbe na račun Ehli-bejta i ashaba

Propusti u predanjima, te predanja koja sadrže optužbe i sumnje na račun Ehli-bejta i ashaba, r.a., mogu se sažeti u četiri vrste.

Predanja i kazivanja koja su nepouzdana

Prva vrsta su optužbe i uvrede koja su osnovi izmišljena i imaju lažan lanac prenosilaca i nepoznat tekst. Ovakvih predanja ima mnogo, i toga treba biti svjestan prilikom čitanja, jer ih ima koja se pripisuju Ehli-bejtu i ashabima, r.a., mada takvo nešto što nikako ne odgovara njihovom dostojanstvu i časti, i vrijednosti općenito. Navest ćemo kasnije i koja su to predanja i koje knjige u posebnom poglavlju Knjige koja su iskrivile islamsku povijest. Ove knjige dakle sadrže mnoštvo slabih, lažnih i izmišljenih predanja i kazivanja o Ehli-bejtu i ashabima, r.a. Pravilo u odnosu prema ovoj vrsti literature je da se uopće na obraća pažnja na knjige koje tako predstavljaju povijest i da se ne uzimaju kao predmet za

eventualni odgovor. Musliman se ne oslanja na lažne i nesigurne podatke koji se tiču njegove vjere i akide, a Ehli-bejt i ashabi, r.a., su dio muslimanske akide. Lažni i izmišljeni hadisi, i oni koji nemaju nikakvog osnova, nisu i ne mogu biti izvor u vjeri, a naročito pouzdan izvor, jer to bi značilo na drugoj strani ostaviti tačne i vjerodostojne tekstove kojima se ne može pripisati nikakva sumnja, iz Allahove, dž.š., knjige i Poslanikovog, s.a.v.a., vjerodostojnog sunneta. Časni Kur'an je pripadnike Ehli-bejta jasno opisao kao čiste i čestite vjernike, a ashabe je u nekoliko časnih ajeta jasno pohvalio i kazao da je Uzvišeni s njima zadovoljan. Npr. o Ehli-bejtu Uzvišeni Allah kazuje sljedeće: "Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti." (El-Ahzab, 33.) Ovaj ajet ukazuje na vrijednost pripadnika Ehli-bejta; Allah ih je ovim ajetom očistio i ukazao počast, sačuvao ih je i udaljio od svake nečistoće, nevaljaštine, loših djela i ružnog ahlaka.

Također, Uzvišeni Allah hvali ashabe na mnogim mjestima u Svojoj Knjizi, a u jednom ajetu opisuje ih ovako: "Vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći od Allaha obilje i zadovoljstvo." (El-Feth, 29) Allah, dž.š., u ovom ajetu kazuje o svojstvima i stanju ashaba, da često i skrušeno klanjaju, ruku' i sedždu čineći. Također, ukazao je koliku iskrenost i vjeru nose u svojim srcima, rekavši da oni to rade "želeći Allahovo obilje i zadovoljstvo." Naravno, motivi i namjere su skriveni u dubini srca i ne poznaje ih niko osim Uzvišenog Allaha, jer On poznaje nevidljivo i vidljivo, i samo On zna da je ta njihova želja oličenje iskrenog traženja Allahovog zadovoljstva i nagrade. Allah nam u drugom ajetu ukazuje na odnose koji su vladali među ashabima, pa je, obraćajući se Poslaniku, s.a.v.s., rekao: "On tebe podržava Svojom pomoći i vjernicima, i On je sjedinio srca njihova." (El-Enfal, 62, 63.) Ajet dakle kazuje kako su srca pripadnika Ehli-bejta i ashaba sjedinjena na jednoj riječi, u okrilju tevhida, islama i ljubavi.

Ovakvi i slični ajeti su nepatvoreni izvor na koji se treba pozivati i na osnovu kojeg treba odbaciti sve što mu je oprečno, bez obzira ko to prenosi i zapisuje, kao i sve što sadrži lažne i izmišljene podatke o Ehli-bejtu i ashabima, r.a., koji se jasno protive navedenim ajetima.

Jedan je pjesnik lijepo i istinito rekao kada je izrecitirao sljedeće stihove:

Ljubav je prema Ehli-bejtu sunnet
Allaha s ljubavlju ću tom sresti kad preselim na ahiret
Njihova je veza Ahmedov šerijat
Oca i majku žrtvujem za njih i za njihov rahat
Pravim putem oni su hodili
I vjeru Allahovu oni su učvrstili

Na kraju, treba znati da Ehli-bejta i ashabi, r.a., nisu tražili niti bi bili zadovoljni da se podržavaju lažnim i izmišljenim hadisima, pa makar govorili o njihovim vrlinama i počastima. A niko osim oholih i neznalica ne poriče njihovu vrijednost.

Predanja o vrlinama Ehli-bejta i ashaba pomiješana sa izmišljotinama

Ova vrsta predanja sadrži priče i podatke koji govore o vrlinama i lijepim osobinama Ehli-bejta i ashaba, ali koje su od strane prevaranata i lažljivaca pomiješane s raznim neistinama i izmišljotinama. Čudno je da smutljivci od

kojih dolaze ovakve podvale ne obraćaju pažnju na pouzdane vijesti i predanja koji se protive i suprotne su mitovima i izmišljotinama koje proturaju.

Predanja u kojima je osnova hadis, a uz njega dodato niz neistina

Dakle, u ovoj vrsti propusta u pisanoj povijesti radi se o predanjima koji imaju osnovu priče u nekom pouzdanom i vjerodostojnom hadisu, no na to je dodano niz neistina i izmišljotina tako da se, ponekad i potpuno, izokrene smisao hadisa. Hadis od nekoliko riječi se pretvori u cjelinu, ponekad i u cijelu knjigu laži i mitova. Ovdje ćemo navesti primjer događaja u plemenu Sekif. Radi se naime o poznatom hadisu koji u originalu nije duži od jedne stranice, ali su na to pojedinci dodavali izmišljene riječi i rečenice koji se suprostavljaju ispravnoj predaji, predstavljajući to kao kompletan hadis. Potom su neki autori podstaknuti vlastitim fanatizmom i pristrasnošću napisali o tome cijelu knjigu, s namjerom da uvrijede i ocrni ashabe, r.a. Tako je uradio El-Dževheri u svojoj knjizi Es-Sekif, kao i još par autora kojih su pisali o Sekifu, dodavajući na hadis izmišljotine i neistine. Slično je dodavano i na tzv. hadis rezijjetul- hamis, ali i niz drugih. U svakom slučaju, čitatelj povijesti bi morao biti oprezan, trebao bi provjeriti vjerodostojno predanje da bi prepoznao pravu priču od onog što je dodano. Vrlo često, osnova priče je uzeta iz pouzdanih izvora i ima svoj vjerodostojan lanac prenosilaca, dok su dodaci uzeti iz nepouzdatih izvora, sa izmišljenim lancem prenosilaca, a ponekad i bez njih. Nesumnjivo je dakle, da ovi nepoznati dodaci igraju važnu ulogu u gubljenju činjenica i zbunjivanju mnogih ljudi, te doprinosi da neki od njih ispisuju umnogome iskrivljenu islamsku povijest, osuđujući pritom najistaknutije ličnosti ummeta na osnovu optužbi zasnovanih na netačnim navodima.

Predanja koja je prenosilac pog

Ibn Ebi Zejd el-Kajrevani je ovako kazao: "Ne treba pričati o nespurazumima koji su se desili između ashaba, oni su ljudi koji su najpreči da im se nađu najbolje isprike, i o kojim treba najljepše misliti." A Ibn Dekik el-I'd navodi sljedeće: "Dio onog što je prenošeno o prepirkama i neslaganjima između ashaba je izmišljeno i lažno, i na to ne treba obraćati pažnju. A ono što je od toga tačno tumačiti ćemo na najbolji način, jer je njih Allah prethodno pohvalio. Ono što dolazi poslije treba tumačiti na najumjesniji način, jer sumnjičenje ne poništava vrijednost i poznatu istinu." Amidi kazuje nešto slično: "Obaveza je lijepo misliti o Poslanikovim, s.a.v.a., ashabima, i ostaviti nespornosti koji su se desili među njima, a ono što su kazali i učinili ne tumačiti osim kao dobronamjerne postupke potekle iz njihovog plemenitog uvjerenja ili kao plod njihovog idžtihada. Ovakav stav prema ashabima zauzimamo jer je tako uvriježeno u našim čulima i naravima, i zbog raznih predanja i vijesti koje su nam došle na način mutevatir i ahad, i zbog onoga što o njima kazuje časni Kur'an i sunnet, i zbog toga jer je ulema ummeta saglasna da su oni zbog svojih zasluga hvale vrijedni, toliko da to nije nužno proglašavati, a većina onog što im je pripisano od ružnih postupaka i djela koja se kose sa šerijatom nemaju nikakvog osnova nego su klasične izmišljotine i potvore na njih od ljudi koji se povode za svojim prohtjevima i neprijateljskim motivima..." Na kraju je zaključio: "Ono što je do nas sigurno preneseno i nema osnove da se odbaci

(vezano za nesporazume među ashabima ili eventualne greške), obaveza je razumijevati na najbolji način, i koliko smo u mogućnosti, za to naći najljepše i najdostojnije tumačenje. U suprotnom, treba se distancirati od tumačenja takvog predanja, držeći da ono postoji, ali da se do njega nije uspjelo doći i da je ostalo nejasno. Ovakav odnos priliči onome koji se drži vjere i svakom onom koji posjeduje vrijednost, i ovakav je odnos garant da se neće upasti u grešku. A šutnja čovjeka o onome što nije obavezno reći bolja je nego da se miješa u ono što ne poznaje, naročito ako će tako vjerovatno upasti u manje ili veće greške, ili u sumnje, ili će biti prinuđen da izmišlja i potvara kako bi zaokružio priču.”

Nažalost, postoje pristrasni pojedinci koji uveličavaju greške ashaba, štaviše, zbog određenih vlastitih motiva i ciljeva postao im je sav posao da kopaju po povijesti, tražeći propuste i greške, kao da su ta pitanja koja razdvajaju istinu od laži, i kao da će ko to prihvati biti vjernik, a ko odbaci nevjernik ili licemjer. Odsutnost pouzdanih i preciznih podataka oko pojedinih nesporazuma koji su izbili između ashaba, r.a., obavezuje nas da se prema njihovim ličnostima i njihovom životu odnosimo shodno Allahovoj pohvali koju im je iskazao u časnom Kur'anu, jer to je autentičan i siguran osnov. Mi u svakom slučaju moramo biti predostrožni prema predanjima koja su prezintirali pojedini orijentalisti i autori poznati po povodjenju za svojim strastima, koji su sporećkanja i nesporazume između ashaba predstavili na osnovu nepouzdatih, a ponekad i izmišljenih predanja. To je bolje nego da nam povijest bude mješavina neistina, izmišljotina i pretpostavki, i materijal za svakog ko hoće unijeti sumnje i nejasnoće u redove vjernika i ocrnuti generaciju ashaba koji su bili svjedoci Vjerovjesništva i Objave koja je silazila s neba. Ne može se prihvatiti nikakav postupak ili predanje za koje ne znamo ko ih je učinio ili izrekao i ako nisu vjerodostojni, ne smatrajući to svetim, ne uvećavajući ni umanjujući vrijednost prenesenog. Ukratko, svako vjerodostojno i pouzdano predanje je dobro došlo, pa makar bilo skromno i kratko, a daleko bile izmišljotine, mitovi, knjige i zbirke sa lijepim ili ružnim sadržajem, pohvalama i pokudama, bez obzira na koliko se izvora pozivali, ako im vjerodostojnost nije provjerena i potvrđena na osnovu oštih uzusa učenjaka koji istražuju istinita i tačna predanja i zapise. Međutim, nevjerovatno i posve čudno je kako pojedinci svoja naučna istraživanja usklađuju s onim što žele u svojim dušama, potkopavajući istinsku naučnu metodologiju proučavanja i zapisivanja povijesti. Tako je npr. radio Murteda el-Askeri u svojoj knjizi Abdullah ibn Seba', u kojoj je totalno zanijekao činjenice i ulogu Ibn Seba'a, zaobilazeći i negirajući podatke koji su potpuno sigurni. S druge strane, kada neko predanje govori o ashabima u smislu koji je odgovarao autoru, onda ga je prihvatao, bilo slabo ili čak izmišljeno. Bitno je dakle postići cilj koji autora zadovoljava, i ništa više, daleko od naučne preciznosti i neutralnosti. Nigdje ni traga od naučne metodologije za koju se podižu slogani. Mi otvoreno pozivamo da se izučava povijest islama i bitnih događaja, naročito iz doba prve generacije koja je pronijela ovu vjeru, ali koristeći naučnu metodiku i objektivnost! Sam Et-Tabtaba'i je tumačeći ajet: "Ne govori ono što ne znaš! I sluh, i vid, i razum - za sve to će se, zaista, odgovarati," rekao sljedeće: "U ovom se ajetu zabranjuje da čovjek

priča i slijedi ono o čemu ne posjeduje znanje, a općenitost ajeta uključuje i ono što se odnosi na vjerovanje i na sama djela. Tako kažemo: Ne vjeruj u ono što ne poznaješ, i ne govori ono što ne znaš, i ne uradi ono što ne znaš uraditi; jer sve ovo podrazumijeva određeno slijedenje, a potom i djelovanje koje traži sama ljudska priroda. Zato treba slijediti ono što se zna i klonuti se onog što se ne zna, a čovjek po svojoj prirodi u svom životu želi ono što odgovara istini i stvarnosti, bilo da se tiče

vjerovanja, bilo samih djela. Poznato je ono za što možemo reći: 'Zaista je to tako!', dok za ono što je sumnjivo, nejasno i upitno ne možemo reći 'zaista je to tako', ili 'zaista je to to...'” Također, Hasan Kašefu el-Gita' rekao je sljedeće: "Ono što nije došlo u (šerijatskom) tekstu, u Kur'anu ili sunnetu, mijenja svoj propis shodno svojoj promjeni, a ostaje početno pravilo da je osnova netačnost."

Pravila za odgovor na sumnje u Ehli-bejt i ashabe

Svaki odgovoran musliman bi trebao biti svjestan šest bitnih stvari koje se odnose na povijest Ehli-bejta, r.a. Visoki ugled Ehli-bejta je olakšao da se pojedini neprijatelja islama infiltriraju među muslimane, podizanjem parola o ljubavi prema Ehli-bejtu, iskazujući im navodnu podršku, i izmišljajući hadise o njihovoj prednosti. I kao neizbježan rezultat koji nakon toga slijedi, ljudi koji većinom vole Ehli-bejt prihvatili su njihove vrline, bez kritike i kontrole da li se radi o izmišljenim hadisima. Zato vidimo prvake Ehli-bejta, r.a., kako na ovo vrlo jasno upozoravaju, ukazujući da je to jedna činjenica koja se dogodila i da svako ko cijeni Ehli-bejt treba biti oprezan i odbaciti izmišljotine i laži koje se na njih odnose. Jedan od imama časnog Ehli-bejta, r.a., Dža'fer es-Sadik, Allah mu se smilovao, rekao je doslovno ovako: "Ljudi su zaista mnogo toga slagali o nama." A potom je podigao glas, rekavši: "Mi pripadnici Ehli-bejta smo iskreni, ali nismo sačuvani od lažljivaca, koji, kada na nas slažu, umanje našu iskrenost među ljudima.

Druga bitna činjenica koja se treba znati o predanjima vezanim za Ehli-bejt je da su izmišljeni i apokrifni hadisi koji govore o njihovim vrlinama, isto kao i u vezi vrlina ashaba, r.a., deset puta mnogobrojniji od broja vjerodostojnih hadisa koji kazuju o njihovim vrlinama. Zbog toga ne treba prihvatati takve hadise niti ih širiti dok se ne utvrdi njihov lanac prenosilac i vjerodostojnost teksta. Nužno je također znati da vrijednosti koje govore o pripadnicima Ehli-bejta nisu isključivo za njih i da takve ili slične vrijednosti ne posjeduje niko drugi. Ovdje se može primijeniti poznato pravilo koje kaže: "Nečija vrijednost ne znači da istu neko drugi ne posjeduje." Navest ćemo primjer da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., o Aliji, r.a., pripadniku Ehli-bejta, kazao sljedeće: "Dat ću ovaj bajrak čovjeku pod čijim će vođstvom Allah dati pobjedu, koji voli Allaha i Njegovog Poslanika, i kojeg voli Allah i Njegov Poslanik." Da li iz ovog hadisa možemo zaključiti da je ovakva čast uskraćena drugim članovima Ehli-bejta, i da npr. Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, s.a.v.s., ne vole Hasana i Husejna? Naravno da ne, jer su Hasan i Husejn prvaci džennetskih mladića i nema sumnje u Allahovu ljubav prema njima i ljubav Njegovog Poslanika,

s.a.v.a. Radi se o tome da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., spomenom Alije, r.a., njega posebno počastio i ukazao na njegovu vrijednost. Uzvišeni Allah o Ehli-bejtu kazuje sljedeće: "Allah želi da od vas, Porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti." Također, o ashabima kazuje u sljedećem ajetu: "Allah vam ne želi pričiniti poteškoće, već vas želi učiniti čistim i blagodat Svoju vam upotpuniti." Inače, Allah želi učiniti čistim sve vjernike, ali je izdvojio pripadnike Ehli-bejta spominjući ih zbog njihove vrijednosti, i oni se po tome mjere. Također, nema sumnje da su neki pripadnici Ehli-bejta imali posebnosti i vrijednost koje s njima niko ne dijeli, kao što su i neki ashabi imali određena svojstva i vrijednosti koje s njima niko ne dijeli. Zato je potrebno dati svakome njegovo pravo. Isti je primjer i poznatog hadisa el-kisa' u kome je istaknuta velika čast i vrijednost četiri pripadnika Ehli-bejta, r.a. Naime, Poslanik, s.a.v.a., pokrio je ogrtačem Aliju, Fatimu, Hasana i Husejna i njih je nazvao Ehli bejtom.

Nemalo je onih koji govore, na raznim stranama, i mnoge su sumnjive knjige napisane, s ciljem da pokažu kako pripadnici Ehli- bejta nisu bivali potlačeni i proganjani nakon što je Allahov Poslanik, s.a.v.a., preselio na ahiret, u doba trojice halifa, te u Umejevčkoj državi, pa i u Abasijskoj, te da prvaci Ehli-bejta, r.a., nisu bili podvrgnuti zatvaranju, ubistvima, progonstvima itd. Na ovo ćemo odgovori sa dvije strane. Prva je činjenica da je zajednica ehli-sunneta i džemata saglasna da pripadnici Ehli-bejta zaslužuju svako poštovanje i prednost zbog rodbinske veze s Poslanikom, s.a.v.s., i jer je on ostavio oporuku da se čuvaju. Rekao je: "A moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt, Allahom vas podsjećam da čuvate moj Ehli-bejt." Vjerovanje ehli-sunneta koje se odnosi na Ehli-bejt, r.a., zapisano je u knjigama hadisa, akide, fikha i šire, i svaki autor to spominje na odgovarajućem mjestu. Tako ćemo u knjigama hadisa naći podnaslove o njihovim vrlinama, u knjigama akide nalazimo poglavlja koja pojašnjavaju ispravan stav i vjerovanje u pogledu Ehli- bejta, a u knjigama fikha opet se navode poglavlja koja kazuju o šerijatsko-pravnim propisima koji su vezani za njih, poput zabrane da prihvate sadaku i sl. I knjige šire i biografija obogaćene su vijestima o njima, njihovim vrlinama i događajima u kojima su učestvovali. Iz ovoga gore proističe stav ehli-sunneta prema Ehli-bejtu, i on se ne mijenja osim nakon jasnog i nesumnjivog dokaza. Ako pogledamo povijest, kao što se desilo u slučaju šehida Husejna, Allah mu se smilovao. Zato je Ibn Tejmije rekao: "A onaj koji je ubio Husejna, ili je pomogao njegovo ubistvo, ili je bio zadovoljan s tim, neka bude proklet od Allaha, Njegovih meleka i svih ljudi."

A knjige povijesti su krcate kazivanjima koja pokazuju respekt i ljubav koje su halife gajile prema Ehli-bejtu. Zapisano je da je Ebu Bekr es-Seddik rekao: "Čuvajte Muhammeda čuvajući Ehli-bejt." I također: "Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, draže mi je održavati rodbinske veze s rodbinom Allahovog Poslanika nego sa svojom rodbinom."

Nepravdu i iskušenje su se dogodili svim Allahovim vjerovjesnicima, a.s., potom odabranim vjernicima nakon njih. Danijal, a.s., je bio podvrgnut najjačim iskušenjima i najtežim vrstama ugnjetavanja, njega je zli i nepravedni kralj Buhtnassar zatvorio i ubacio mu dva lava, ali ga je Allah zaštitio i sačuvao od njih. Također, Allahov vjerovjesnik Jakub, a.s., bio je izgubio svog sina, potom iskušenja Zekerije, a.s., potom Musaa, a.s., sa firaonom, te Isaova, a.s., iskušenja sa jevrejima, i na kraju Muhammedova, s.a.v.a., sa Kurejšijama i nevjenicima Mekke. Njihova kazivanja su dobro poznata. Poslije njih dolaze Poslanikovi, s.a.v.s., ashabi, r.a., one koje su protjerali iz njihove zemlje, lišili ih njihovih porodica i imetka, i mučili ih svim sredstvima. A najveće nepravde je, nažalost, Poslanikov, s.a.v.a., Ehlibejt pretrpio.

Sadržaj

1	KAKO SAZNATI O POVIJESTI EHLI-BEJTA I ASHABA
2	 Razlozi za pojedine propuste pri čitanju povijesti
3	 Teberijev metod pisanja u djelu Tarihul-umemi vel-muluk
10	 Pravila za odgovor na sumnje u Ehli-bejt i ashabe